

DELO

Študijska knjižnica
Via Geppa 9
TRIESTE

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Delajmo za enotnost

„Preosnova“ tržaškega občinskega odbora je bila izvedena v znamenju protikomunizma in ločitve delavskega gibanja

Politično bistvo »preosnove« v tržaški občini postaja vedno bolj jasno. Polemike med pristaši strank, ki so udeležene v tej operaciji, predvsem pa politična in gospodarska stvarnost Trsta, dežele in države, razganjajo določeno zamegljenost in potrjujejo pravilnost stališča naše partije.

Za demokristjanske in socialdemokratske prvake je cilj operacije, do katere je prišlo v tržaški občinski upravi, poglobiti ločitev v vrstah delavskega in socialističnega gibanja. Zato ti prvaki z velikim zadovoljstvom pozdravljajo napade tovarišev socialistov proti komunistični partiji. Socialdemokrati zahtevajo od PSI naj napravi še en korak naprej (pravilneje rečeno nazaj) ter vztrajajo v zahtevi, naj socialisti izstopijo iz levičarskih vrst in v Dolini. Glasniki demokristjanov s posebnim zadovoljstvom odobravajo protikomunistično turnejo Hreščaka po slovenskih vaseh. To delajo želeč, da bi ta turneja privedla do »ločitve Slovencev od KPI«.

Od operacije »preosnove« je ostal le protikomunizem, ostalo je strumentaliziranje slovenske narodne manjšine. Novi tržaški občinski odbornik Hreščak prejema pohvale od demokristjanov kot človek, ki je »pospešil avtonomizem« tržaške federacije PSI, čedalje Hreščak poudarja, da je reševanje slovenskih problemov možno edinole v okviru sedanjega levega centra, komuniste, ki spodbijajo take trditve, označuje kot ljudi z nazadnjaško miselnostjo, kot stranko, ki »ne razume novega političnega položaja« in ki je, po njegovem seveda, celo izven stvarnosti. Zato prehaja k navadnim klevetam in obtoževanju komunistov.

Toda klevete niso politika, ne gradijo ničesar, ne spreminjajo stvarnosti. In dejstvo je, da socialisti plačujejo ceno nazadovanja politike, ki jo krščanska demokracija vsiljuje levemu centru, omalovažujoč zahteve delavcev ter postavljajoč na stran obveznosti, ki so bile sprejete.

V takem okviru je bila izvedena »preosnova« v Trstu. V Gorici medtem PSI plačuje ceno na žrtveniku levega centra. V Gradiški ob Soči so socialisti, četudi za ceno razbitja levičarske občinske uprave, tako kot so zahtevali demokristjani in socialdemokrati, sprejeli spolovinarskega župana (ta naj bi ostal na čelu občinske uprave za dobo dveh let, potem naj bi ga zamenjal demokristjan; torej po vzorcu, ki si ga je PSI izmislila v Nabre-

žini, ki je pomagala priti do sporazuma med demokristjani in Listo slovenske skupnosti), med tem, ko so vsa odborniška mesta razen enega, ki so ga dobili socialdemokrati, prešla v roke demokristjanom. Taka je posledica stališča tistih, ki, tako kot socialistični voditelji v Trstu in Gorici, ne vidijo nobenega drugega izhoda, ne zato ker drugega izhoda ni, ampak zaradi svoje politične kratkovidnosti.

Tovariš Santi, eden izmed najvidnejših predstavnikov PSI, zelo ostro kritizira taka stališča, ko odgovarja tistim, ki ne vidijo nobene druge alternative razen formule sedanjega levega centra.

V nedeljo na strelišču v Bazovici proslava mučnikov, ki so jih fašisti ustrelili pred 35. leti.

Tovariši Santi, Lombardi in Balzamo, ki načeljujejo v PSI opoziciji nepopustljivemu krilu, ki ga predstavlja Nenni in Cattani, zatrjujejo, da se perspektive ustvarjajo z iniciativo in z bojem ter s tako politiko, ki varuje stranko pred nevarno iluzijo oblasti, katero pa dejansko izvajajo drugi.

Dušan Hreščak v svojstvu odbornika za higieno in zdravstvo, ki ima svoj sedež v Cavani, bi moral resno premisliti pomen teh besed. Te besede bi morali premisliti tudi vsi tisti prvaki PSI, ki se hranijo s takimi iluzijami, gledajoč na pokrajino ali celo na deželo. To naj store ako nočejo sprejeti vloge prevarancev, »Iluzorno je«, poudarja socialistični voditelj Santi »misliti na levi center, ki bi bil naprednejši od sedanjega. To smo že poskusili in namesto, da bi šli naprej, smo šli nazaj. Edino, kar nam še preostaja je, da sprejmemo na znanje, da je sedanja formula levega centra izčrpana.«

Pa vzemimo na primer, da ugotovitev poslanca Santija ne drži jo v celoti. Poglejmo, kaj se je zgodilo v Trstu. Je bil tu morda storjen korak naprej z levim centrom? Na pokrajini vlada tak položaj, da ga lahko označimo kot dejansko krizo. V občini Devin-Nabrežina je levi center tako »napredoval«, da zasluži podnoro liberalcev! V tržaški občini je levi center prispeval k povišanju življenjskih stroškov in ni rešil splošnih problemov občanov, ne problemov slovenske narodne manjšine.

Vse to se dogaja v času, ko niti poslanec Nenni ne prisega več, da je sedanja politika dobra, pa čeravno še dalje svetuje delavcem, naj... potrpijo! Vse to se dogaja v času, ko celo vsedržavni tajnik PSI De Martino, čeravno ne sprejema logičnih posledic, pravi, da je zelo zaskrbljen zaradi tendenc krščanske demokracije, da bi oživila centrizem, ob soodgovornosti socialistov. In to se dogaja tudi v času, ko lombardijevci in nova levica v PSI zatrjujejo v svojih predkongresnih tezah socialistične stranke, da se je levi center odpovedal svojim najbolj kvalificiranim programskim zahtevam ter da sedaj služi le za kritje obnavljajočega se centrizma.

Slovinci naše dežele, ki so v veliki večini delavci in kmetje, ljudje z odkritimi idejami socialnega napredka, prav gotovo nimajo namena, da bi se v takem položaju pustili zapirati v kletko levega centra ali dopuščati, da bi njihova pravična stvar še naprej bila predmet manevrov v službi politike, ki je tako na vsedržavni kot na krajevni ravni že propadla. Slovenski delavci v naši deželi so bili v vseh časih na položajih predstraže v vrstah sil, ki se bojujejo za demokracijo in socializem; vselej so igrali zelo važno vlogo. Zato jih pozivi k potrpežljivosti ali izjave tistih, ki zatrjujejo, da ni druge izbire, ne bodo prepričali, da se morajo podrediti vladajočim demokristjanskim skupinam. Nasprotno — in mi delujemo v tem smislu — naloga vseh, tako Slovencev kot Italijanov, ki hočejo napredovanje stvari demokracije ter boja za družbeno obnovo je, da delujejo za enotnost levičarskih vrst, za enotnost celotne slovenske narodne skupnosti, za enotnost med Slovenci in Italijani.

MARIO COLLI

Festival »Dela« v Dolini je bil zelo uspešen. V soboto in nedeljo 7. in 8. avgusta je bil sicer velik festivalski prostor pretesen za sprejem večtisočglave množice. Podrobnejši opis festivalskih prireditev objavljamo na 3. strani (Na gornji sliki: pogled na množico v nedeljo zvečer)

KPI obsoja mahinacije tržaške „Lege Nazionale“

Vodilni komite tržaške federacije KPI je na svoji zadnji seji odobril resolucijo, v kateri je med drugim rešeno da pozitivno ocenjuje delovanje tovarišev v zapletenem položaju, ki je nastal v zvezi s preosnovo občinskega odbora v Trstu, v boju proti špekulacijam fašistov in liberalcev, v zavračanju posega tržaškega nadškofa, ki podpira desničarje in v vseh akcijah tovarišev za konsolidacijo enotnosti vseh demokratičnih sil ter enotnosti med Slovenci in Italijani še posebej.

Vodilni komite federacije ocenjuje kot pozitivno dejstvo neuspeh akcije, ki jo je organizirala »Lega Nazionale« za nabiranje podpisov na protislovenski in protidemokratski dokument, kar še enkrat potrjuje nesmisel obstoja organizma, v katerem so več let sodelovale tudi stranke, ki sestavljajo sedanji tržaški občinski odbor levega centra. Istočasno vodilni komite vabi občane, naj odklonijo podpis na omenjeni dokument in naj zavrnejo sleherni pritisk, ki bi ga določeni elementi skušali izvajati na krajih dela.

V dokumentu, ki ga je objavila tržaška federacija KPI je nadalje rečeno, da partija obsoja politično degradacijo, do katere je prišla tržaška socialdemokracija, ki je tudi v sedanjih okoliščinah gledala samo na to, da si zagotovi mesta in ki se je izkazovala v protikomunizmu, se podrejala interesom krščanske demokracije ter zahteva od tovarišev socialistov, naj razbijejo sodelovanje v demokratičnih občinskih upravah podeželskih občin. Istočasno vodilni komite poudarja, da je krščanska demokracija nesposobna, da bi pristopila k reševanju gospodarskih in političnih problemov tržaškega ozemlja.

V nadaljevanju omenjene resolucije je rečeno, da je italijanska republikanska stranka ubrala najslabšo pot šovinizma ter s tem zavrgla protifašistične tradicije.

V tem položaju, za katerega so značilne globoke politične razprtije in nasprotja, je dalje rečeno v resoluciji, dejanska odsotnost odgovornega in uspešnega upravljanja glavnih zadev, katerega poraja bankrot politike levega centra ter nesmiselna zahteva, da se to politiko uveljavi v Trstu v trenutku, ko se v sami PSI stopnjuje kritike in protesti proti nazadovanju DC in vlade, KPI poudarja potrebo po drugačni politiki, ki naj napravi konec diskriminacijam, podpre občutene zahteve delavskih množic in ki bo sposobna, da porodi učin-

kovite uprave na občini in pokrajini, se upreti pogubonosni politiki glede Trsta ter bo uspešna v akcijah za razvoj gospodarstva vsega tržaškega ozemlja.

Slovinci, vpišite svoje otroke v slovensko šolo!

Slovenski in italijanski demokratje naše dežele proslavljamo 20letnico zmage nad nacifašizmom. V tistem boju, ko je šlo za življenje ali smrt človeštva, je slovenski narod zavzel častno mesto, in v naših krajih od samega nastopa fašizma, ki je sklenil našo manjšino iztrebiti. V tem boju se je proti skupnemu sovražniku in za iste cilje utrdila enotnost vseh narodnosti, pri nas enotnost predvsem med slovenskimi in italijanskimi demokrati in komunisti. Bratstvo med narodi je velevol boj — in danes veleva nadaljevanje boja za nedosežene cilje.

V naši deželi je eden izmed nedoseženih ciljev popolna in resnična enakopravnost slovenske manjšine, na katero s enadaljuje pritisk vladajoče stranke in njenega javnega mnenja.

V naši deželi je slovensko manjšino in njene narodne ustanove, med katerimi predvsem slovensko šolo rešil skupni boj slovenskih in italijanskih antifašistov, in njihova naloga je, da te osnovne pridobitve demokracije izpolnjujejo in nad njimi čuvajo.

Zvestoba lastni narodnosti; posebno tam, kjer je ogrožena, to je nepogrešljiva moralna sestavina zavestnega, značajnega človeka in od zavednosti slovenskih staršev odvisi bodočnost slovenske šole ter obenem celotne manjšine.

V zvezi s tem važnim problemom je tajništvo tržaške federacije objavilo naslednje:

»Tajništvo KPI poudarja potrebo, da je za razvoj slovenske narodne manjšine, za uveljavitev njenih nacionalnih potreb in za dosego njene popolne enakopravnosti z ostalim prebivalstvom dežele, slovenska šola primarnega pomena ter je zato potrebno to šolo okreniti. Zato svetuje slovenskim staršem, naj vpišejo svoje otroke v slovenske šole. S tem bodo prispevali k okrepljenosti te šole in bodočemu razvoju narodne manjšine. To priporočilo je toliko bolj aktualno danes, ko se proslavlja 20. obletnica zmage nad nacifašizmom, ki je pomenila zgodovinski preokret za Slovence naše dežele.«

Spomenik padlim partizanom v Ronkih

V Ronkih bodo zgradili spomenik padlim partizanom. Zadevni sklep je pred kratkim sprejel tamkajšnji demokratični občinski odbor. Razpisan je natečaj za osnutek. V teku je tudi akcija za nabiranje prispevkov za kritje stroškov. Združenja italijanskih bojnikov pa so protestirala proti temu sklepu ter zahtevala, naj bi postavili spomenik padlim v vseh vojnah in ne samo padlim partizanom.

Udeležite se festivala „Unità“ v Parku Ponziana v Trstu, 4., 5. in 6. septembra

Ob prvi obletnici smrti tovariša Togliattija

VELIKI REVOLUCIONAR

Leto dni je minilo, odkar je v Sovjetski zvezi umrl sekretar Komunistične partije Italije tovariš Palmiro Togliatti.

V želji, da se oddolžimo spominu velikega voditelja italijanskega delavskega razreda in mednarodnega komunističnega gibanja objavljamo v današnji številki sestavek, ki ga je napisal ugledni predstavnik jugoslovanskih komunistov tovariš Veljko Vlahovič. Ta sestavek bo objavljen kot uvod knjige o Togliattiju, ki izide v založbi «Komunist» in je že objavljen v posebni številki revije «Rinascita», ki je posvečena spominu tovariša Togliattija.

Delavsko gibanje je v dolgotrajnem in ostrem boju kovalo in kalilo v svoji revolucionarni sredini mnoge osebnosti, ki so rasle skupaj z gibanjem in postajale njegovi voditelji. Z odločnostjo, znanjem, revolucionarnim ognjem in vdanostjo delavskemu razredu so povedli to gibanje na pot, na kateri mu je bil uspeh zagotovljen. Vsak dan znova so odkrivali tisto ogromno energijo, ki tli v vsakemu narodu. Zapažali so želje in interese, ki se v nekaterih zgodovinskih obdobjih pojavljajo kot sestavni del dolgoročnega interesa, da bi se družba osvobodila starih družbenih odnosov. Približali so ga neizogibnosti naše dobe — socializmu.

Najti in vzgojiti v svoji sredi take voditelje, ki bodo ustrezali zgodovinski nalogam in potrebam, ni samo težavno in odgovorno delo, ampak je bila to za vsako delavsko gibanje ena največjih in najtežjih nalog. Spomnimo se samo, da so nekatera gibanja desetletja živovarila, dokler niso odkrila in vzgojila takih osebnosti. Delavski razred in Komunistična partija Italije sta lahko ponosna, da sta iz svoje srede med drugimi imeni dvignila tudi dva tako velika revolucionarna lika, kot sta Gramsci in Togliatti.

Zgled tudi za jugoslovanske komuniste

O Gramsciju so že dosti pisali in bodo še. Togliattijevo bogato in plodno aktivnost pa je treba šele analizirati. To ni majhna naloga, ker je kompleksnost Togliattijevega dela in njegove osebnosti tako bogata in stkana iz toliko različnih komponent, da je nemogoče zapostavljati eno na račun druge. Biti desetletja na čelu Komunistične partije Italije, voditi mednarodno delavsko gibanje, posvečati se na videz drobnim vprašanjem organizacijskega dela, voditi živ idejni boj, biti analitik, ki predvsem spoštuje argumente in dejstva, in se ob tem spoznati na pravo, ukvarjati se s problemi filozofije in sociologije, prevajati poezijo in dela Hegla, Marxa, Lenina, biti novinar, publicist, urednik revij in listov, biti minister in podpredsednik vlade v obdobju zloma italijanskega fašizma: imeti ognievite govore, ki so navduševali milijone ljudi, izzvati občudovanje prijateljev in tovarišev in spoštovanje ter strah nasprotnikov — to je zmožni samo človek z bogato osebnostjo in revolucionarno kulturo.

Togliattijevo delo je bilo zgled in vzgoja tudi za celo generacijo jugoslovanskih komunistov med

tridesetimi in štiridesetimi leti tega stoletja. Njegovi govori na šestem in sedmem kongresu komunistične Internacionale o narodnoosvobodilnih in protikolonialističnih gibanjih zaslužjenih narodov ter o pripravah imperialistične vojne in o nalogah komunistične Internacionale so bili ilegalno tiskani tudi v jezikih naših narodov. Proučevali so jih na tajnih sestankih partijskih organizacij. Če si študiral Togliattijevo dela, si moral v stari Jugoslaviji v zapor.

S Togliattijem sem se srečal — ko sem proučeval njegova dela na beograjski univerzi. Osebnost sem se srečal z njim leta 1938 v Španiji. To je bilo srečanje mladega komuniste, ki je komaj stopil na pot revolucionarnega boja, z znanim in prizanim voditeljem mednarodnega revolucionarnega gibanja. Takrat je bil Togliatti znan pod imenom Ercoli.

Njegov spremljevalec v Španiji je bil Jugoslovčan delavec Djuro Vujović. Ta me je tudi seznanil z Ercolijem. To je bil tisti Djuro, ki je od začetka vstaje spremljal tovariša Tita in je v juniju leta 1943 padel na Milinkladah v bitki za Sutjesko. Zadel ga je bomba, ki je ranila tudi tovariša Tita. V srečanih po vojni se je Togliatti zanimal za podrobnosti o Vujevičevi smrti.

Ocena španske revolucije

Prvo oceno o Togliattiju sem slišal v Španiji od tega preprostega, redkobesednega delavca, ki ga je dolge dni spremljal in opazoval. «Če bi dali na tehničar Ercolijevo znanje in skromnost, ne vem, na katero stran bi se prevesila.» To je bila lakonska, vendar pa zgoščena in natančna ocena, ki jo je lahko dal samo delavec.

Togliatti je v Španiji sodeloval z vodstvom Komunistične partije Španije in mu pomagal s svojim znanjem in izkušnjami.

Še preden je Togliatti prišel v Španijo, je napisal študijo o «specifičnosti španske revolucije». Vrednost te študije je trajna, saj še danes pomaga bolje razumeti tisto, kar se je takrat dogajalo v Španiji.

Togliatti se je v teh letih najbolj posvetil proučevanju problemov in potreb enotnosti v boju proti fašizmu in vojni nevarnosti. Začutil je veličino moči v protifašistični enotnosti. Začutil je, da biti enoten, pomeni biti močan. In samo taki se lahko bojujejo s sovražnikom. Zaradi tega si je Togliatti v teh letih, pa tudi kasneje, neumorno prizadeval krepiti enotnost vseh naprednih sil, predvsem komunistov in socialistov.

Togliatti je spoznal, da se mora solidarnost s španskim ljudstvom in njegovim bojem izražati ne v besedah, ampak v dejanjih.

Pozornost analitikov, kakršen je bil Togliatti, so pritegnile specifičnosti notranjega položaja in revolucionarnega boja v sami Španiji. S specifičnostmi se je ukvarjal ne zaradi njih samih, ampak zaradi boljšega razumevanja celotnega boja, kajti tisti, ki so poudarjali samo splošne črte revolucionarnega boja, niso mogli razumeti in pojasniti španskega revolucionarnega prizorišča. Togliatti je pred drugimi in bolje kot oni opazil «originalne značilnosti» (kako jih sam imenuje) španske revolucije — in to je bila izhodiščna točka za celo študijo. Od tod tudi njegova ugotovitev, da se revolucionarne naloge v Španiji «rešujejo na nov način».

Togliatti nekaj dni pred smrtjo

Pri tem je Togliatti izhajal iz dejstva, da so se v boju proti fašizmu združili delavci, kmetje, drobna buržoazija in celo posamezne skupine buržoazije. Ni prezrl pomena in drugih posebnosti španske revolucije, ki se je kazala v tem, da v delavskem gibanju obstojijo množične organizacije anarhosindikata. Togliatti je opozarjal na vpliv heterogenih sil v ideoloških in organizacijskih vprašanjih, pa tudi v revolucionarni disciplini proletariata. Togliatti ni istovetil značaja in naloge španske in francoske ljudske fronte. Videl je po-

Kot je znano je oktobra 1964 izšla v založbi našega lista posebna brošura o Togliattiju in njegovih delih. Nekaj izvodov te brošure je še na razpolago. Dobite jo v uredništvu našega lista in stane 100 lir.

sebnosti španske ljudske fronte v boju za ustanovitev nove armade, ki se razlikuje od tradicionalne demokratične buržoazne republike.

Enako kakor mnogi komunisti je bil trdno prepričan, da prihodnost pripada delavskemu gibanju in socializmu, vendar tega gesla ni ponavljal, temveč je kot aktiven ustvarjavec prihodnosti doumel, da se morejo njene naloge pospešiti

s tem, da spoznamo in razumemo nove pojave.

Te bistvene značilnosti Togliattijevega revolucionarnega dela in boja mnogi niso razumeli, nekateri pa so ga zaradi tega celo kritizirali, ker so izhajali iz dogmatskih pozicij, češ da ni potrebno, da bi proučevali nove in posebne pojave.

Togliatti je razumel življenje takšno kot je

Med drugo svetovno vojno, ko je bil Pariz že zaseden, sem se vnovič srečal s Togliattijem. Iz številnih srečanj v tem razdobju bi posebej omenil delo v komisiji za razpustitev komunistične Internacionale. V komisiji sem bil kot predstavnik komunistične mladinske Internacionale. V teh razpravah je Togliatti prvič načel vprašanje oblik in metod sodelovanja med komunističnimi in delavskimi partijami po zmagi nad fašizmom in v razmerah, ko ne bo več komunistične Internacionale. Malo komu je znano, da so ideje, ki so jih pozneje označevali «policentrizem», nastale že v teh dneh v Togliattijevih premišljevanjih, ko je ugašala komunistična Internacionala. Togliatti je že tedaj opozarjal na pomen bilateralnega in multilateralnega, zlasti pa regionalnega sodelovanja. Opozarjal je na pomen sodelovanja partij, ki delujejo in se bojujejo v podobnih razmerah.

V Rimu sem Togliattija dvajset let pozneje v daljšem pogovoru z

njim spomnil na njegove besede v komisiji za razpustitev komunistične Internacionale. Minuli dve desetletji, se zdi, sta dali prav Togliattijevim tezam. V tem pogovoru se je izkazalo, da je moje pojmovanje Togliattijevih tez o

Izšla je posebna številka revije KPI «RINASCITA», ki je posvečena spominu tovariša Togliattija. Našim bralcem zlasti to številko revije toplo priporočamo. Uredništvo «DELA»

«policentrizmu» drugačno od pojmovanja in tolmačenja nekaterih njegovih kritikov. Ta pogovor me je še bolj prepričal, da je Togliatti revolucionarno razburkanost videl ne samo na povrhu, temveč v globini. Čutil je, da se v to razburkanost vodovje zlivajo razni potoki in reke, nekateri čisti, drugi kalni, nekateri močni, vzvalovani, drugi mirni, eni, ki gredo za tem, da bi se čimprej združili v oceanu socializma, drugi, ki delajo ovinke v želji, da bi čim pozneje našli svoj stek.

Togliatti je razumel življenje takšno, kakršno je, stvano iz mnogih raznovrstnih sestavin. Želel je spoznati in razumeti vso to raznovrstnost. Zato si je tudi oblike sodelovanja v revolucionarnem gibanju zamišljal bolj na široko, bolj bogato, kot proces povezovanja tako splošnega, skupnega kot specifičnega, individualnega. Doumel je, da bogastvo oblik sodelovanja ustreza bogastvu oblik, v katerih se poraja in razvija socializem, ki je danes vse bolj in bolj svetovni proces. Togliatti je bil dober poznavalec preteklosti in sedanjosti, a to svoje bogato poznanje je izkoriščal za to, da bi jasneje videl jutrišnji dan. Večje spoštovanje specifičnih oblik in okoliščin boja za socializem je terjalo zaradi nujnosti, da bi zaradi večjih uspehov v boju samem spoznali bogastvo oblik boja za socializem.

Socialističnemu oceanu, ki je narastel po Oktobru, je bilo potrebno čimveč sveže vode, da bi se ne spremenil v mrtvo morje, v depresijo. In Togliatti je neprenehoma iskal te sveže izvire, ki vlivajo novo moč revolucionarnim tokovom.

Veljko Vlahovič

Ali je nacizem še nevaren?

cije, ki so skušale zaživeti politično življenje. Sredi leta 1947 je neki založnik v deželi Wiesbaden ustanovil prvo neonacistično politično skupino. Z njim je kmalu našel stike Šved Engdal, pridružili sta se še italijanski skupini MSI in Uomo qualunque. Vse te skupine so se nato povezale v takomenovano Evropsko socialno gibanje s sedežem na Švedskem. Zanimivo je, da je to organizacijo finančno podprl švedski finančni mogotec Carissberg.

— Ali so bile te skupine tudi številno močne?

— Ne, v teh primerih je šlo vedno le za nekaj sto ljudi. V Zahodni Nemčiji so neonacistične skupine imele nekaj 100 tisoč pripadnikov. To so že take številke, da se more človek nad njimi zamisliti.

— Med neonacističnimi grupacijami je storila svoje gotovo tudi memoarska literatura?

— Kajpak, saj je memoarska literatura kar prepljavljala izložbe predvsem v zahodnonemških knjigarnah, pa tudi drugod.

— Bržkone imajo pri tej pisani družbi svoj delež tudi razne begunske organizacije?

— Da, predvsem člani romunske in madžarske organizacije, hrvaških ustaških tolpa, slovaške Hlinkove garde pa tudi drugih. Vsi izdajajo seveda svoje liste.

— Ali pomenijo neonacistične organizacije zdaj akutno nevarnost za miroljubno človeštvo?

— Ne vem, kako bi bolje odgovoril pravzaprav — da in ne. Ali pa vendarle samo — da. Ljudje pogosto mislijo — saj jih je samo nekaj tisoč. Toda neonacisti čakajo povsod na kakšno gospodarsko ali politično krizo. Tedaj so takoj vmes.

Naš festival v Dolini

Vsem, ki ste kakor koli prispevali k velikemu uspehu festivalskih prireditvev: najlepša hvala!

Festival «Dela» v Dolini je letos doživel še večji uspeh kot prejšnja leta, čeravno ga je bilo treba prekiniti zaradi slabega vremena. Kot je znano, bi se bil moral vršiti v dneh od 31. julija do 2. avgusta. Prvega avgusta je bil najavljen tudi nastop svetovno znanega folklornega ansambla «Tanec» iz Skopja. Dež je preprečil uresničitev te izredne kulturne prireditve. Festival je bil nato prenesen na 7. in 8. avgust. Tokrat «Tanec» ni mogel več nastopiti, ker je bila že prej podpisana pogodba za njegovo gostovanje v Dalmaciji. Namesto tega ansambla je bila izreden gost našega festivala folklorna skupina Turističnega društva Piran-Portorož, ki ima skrbno naštudiran spored domačih istrskih in gorenjskih ljudskih plesov in pesmi. Nastop te skupine v Dolini je množica udeležencev nadvse toplo in hvaležno pozdravila. To je bilo nedvomno največje priznanje za ves trud, ki ga člani te popularne skupine že več let žrtvujejo.

Kot je bilo najavljeno se je nedeljski kulturni spored začel že popoldne. Nastopil je moški pevski zbor «Valentin Vodnik» iz Doline, ki ga vodi prof. Ignacij Ota. Na popoldanskem sporedu sta sodelovala tudi dolinski glasbeni kvintet s pevskim duetom in krajevna godba na pihala, dočim je na predvečer številne udeležence zaba-

Folklorna skupina Piran-Portorož je doživela zelo lep uspeh

vala pevsko-glasbena skupina iz Podlonjerja. Na večer v nedeljo je bilo tudi zborovanje. O aktualni politični problematiki sta govorila tovariša senator Vittorio Vidali in dolinski župan Dušan Lovriha, predsedovala pa je pokrajinska svetovavka tovarišica Jelka Gerbec.

Tudi med drugim delom festivalskih prireditvev je bila v dolinski šoli odprta razstava slik padlih partizanov in žrtev nacističnega barbarstva. Kot je znano, je ta razstavo bila pod pokroviteljstvom dolinske občine in je spadala v niz proslav ob 20-letnici zmage nad nacifašizmom. Razstavo je obiskalo izredno dosti ljudi.

Da je bil uspeh dolinskega festivala tako lep se moramo zahvaliti tudi številnim tovarišem iz dolinske občine in iz drugih sekcij, ki so žrtvovali dosti prostovoljnih delovnih ur bodisi za ureditev festivalskega prostora kakor tudi v času prireditvev, ko so delali v kioskih, pri blagajnah in drugod. Ti tovariši so še enkrat z dejanji pokazali, kako jim je pri srcu stvar delavskega glasila.

Festivalski odbor se še enkrat javno zahvaljuje vsem, ki so kakor koli pomagali k velikemu uspehu prireditvev.

Ples z majolko je navdušil številno občinstvo

Dela ameriških pisateljev v Sovjetski zvezi

V SOVJETSKI ZVEZI so v prvem polletju 1963 prevedli 17 del ameriških avtorjev. Prevedena dela so izšla skupno v 782.000 izvodih. Med temi so bila dela avtorjev, ki so zlasti v ruski republiki zelo popularni, tako Mark Twain in Theodor Dreiser in med njimi je tudi najnovejši roman Harperja Leeja «To kill a Mockingbird». Odkar zavzema v SZ študij angleškega jezika najvažnejše mesto med tujimi jeziki, je bilo natisnjenih veliko število angleških in ameriških del tudi v izvornem jeziku.

„Bazoviški spomenik“

Vekoslav Španger predstavlja svojo knjigo, v kateri opisuje razmere po prvi svetovni vojni, fašistične pogrome, delovanje protifašističnih društev, potek procesa pred posebnim fašističnim sodiščem in mučeniško smrt Bidovca, Marušica, Miloša, Valenciča in istrskega junaka Gortana

Pred kratkim je v Trstu izšla knjiga z naslovom «Bazoviški spomenik». Napisal in izdal jo je Vekoslav Španger ki je bil sojen na procesu leta 1930 skupaj z Bidovcem, Marušičem, Milošem, Valencičem in drugimi protifašisti. V knjigi, ki ima 159 strani in je opremljena z ilustracijami, avtor opisuje politično in socialno stanje na Primorskem ob koncu prve svetovne vojne, fašistične pogrome, delovanje mladinskih društev in prosvete, delovanje tajne organizacije «Borba», potek procesa in obsodbo, ki jo je izreklo posebno fašistično sodišče ter odmev, ki so ga te obsodbe imele v svetu.

O svojem delu tovariš Španger pravi naslednje:

«Ko sem se za vedno poslovil od bazoviških mučenicov, v tistem tragičnem trenutku, sem se obve-

zal, da jih ne bomo nikoli pozabili. Že od tedaj me je preganjala misel, da ovekovečim spomin na njih z objavo spisa, ki osvetljuje njihovo junaštvo. To misel, ki je toliko let tlela v meni, so mi pogrevali tudi prijatelji in borci, posebno Drago Žerjal, Anton Ukmar, pokojni Zorko Jeliničič in drugi. Končno se mi je vendarle posrečilo izdati knjigo «Bazoviški spomenik», ki vsebuje poglavitna politična doživetja tedanje dobe v naših krajih, posebno kar se nanaša na probleme slovensko-hrvaške manjšine in antifašistične borbe v naši deželi, ter vse, kar je bilo v tesni povezavi z znanim procesom v Trstu in najvišjo žrtvijo, ki so jo položili štirje bazoviški mučeniki in istrski junak Gortan.

Predvsem bi hotel podčrtati, da bo ta knjiga majhno ogledalo za

Ob zaključku sporeda se je odgovorni urednik «Dela» zahvalil vsem, ki so kakor koli sodelovali na festivalskih prireditvah. Predsednik turističnega društva Piran-Portorož pa se je v imenu folklorne skupine zahvalil za topel sprejem

vse tiste Slovence z italijanskim državljanstvom, ki so tedaj preživeli tisti strašen vihar, ko nas je skoraj poplaval fašistični teror. Saj smo skoro vsi preživeli s podobnim občutkom prestali grozo tlačanja in preganjenja, zato smo tudi vsi prispevali s svojim deležem.

In še en važen činitelj bi hotel podčrtati, kar sem skušal s to knjigo prikazati. S takratno borbo si je mladina priborila zelo važen mejnik svoje zgodovine. Ne samo, da se je otrsela hlapčevstva in čuta manjvednosti prev v tistem razburkanem obdobju, ampak je s svojo učinkovito borbo premagala samega sebe. Kljub skromnim sredstvom, ki jih je imela in številčno sorazmerno na minimalno število v sklopu svojega delokroga, je tej hrabri mladini uspelo celo pomagati italijanskemu narodu pri njegovi antifašistični borbi. Navedel bom le par primerov: ta mladina se je povezala ne samo z antifašisti, ki so živeli v Italiji, ampak tudi s tistimi antifašisti, ki so živeli v inozemstvu, posebno tistimi ki so živeli v Jugoslaviji in v Franciji. Tedaj se je povezala tudi z Antifašistično fronto s sedežem v Parizu. Tako se je slovenska mladina dogovorila z vodstvom Antifašistične fronte za dobavljenje in razpečevanje italijanskega antifašističnega tiska, ki ga je razpečevala ne samo v območju svoje organizacije, temveč ga posredovala tudi v drugih nokrajinah Italije. Naša organizacija je pomagala tudi tistim antifašistom, ki so morali prebežati v inozemstvo, da bi ne bili ugrabljeni od fašistične policije. In še z drugo pomočjo, kar je bilo v naših močeh, smo prispevali za pospešitev antifašističnega delovanja v Italiji. Duh borbenosti in široke razvedanosti so izkazali naši bivši borci tudi po prisilnem razpadu naše tajne organizacije «Borbe», posebno za časa vojne vihr. Kierkoli so se tedaj nahajali, so se pridružili borcem za svobodo in mnogi od teh so tudi darovali svoja življenja na bojnem polju. Druzi so se borili do končnega strta nacifašizma. Tako se je znašel Stanko Petaros, bivši načelnik nete «Srenje», na čelu skupine borcev v Franciji in Anton Ukmar na čelu italijanskih enot v Liguriji, kjer jim je poveljeval do osvoboditve.

Oceno knjige «Bazoviški spomenik» bomo objavili v eni izmed prihodnjih števil našega lista, že danes pa priporočamo našim bralcem, naj si jo nabavijo.

Pomen revolucije ameriških črncev

Les Lettres Francaises, posreduje pogovor med svojim publicistom G. A. Astrom in Jamesom Baldwinom.

Ta odlični črni ameriški pisatelj je postal čez noč simbol, ključni avtor, tisti, ki ga je treba brati in preceniti, če hočeš razumeti, kaj pomeni leta 1964 črno prebivalstvo v ZDA.

Baldwin misli, da je naloga in pomen njegovih rojakov v demistifikaciji ameriške družbe: «Trdno verujem, da imajo črni intelektualci v nekem smislu privilegirano položaj: nepristransko vidijo stvari hkrati od zunaj in od znotraj. Dežela, v kateri žive, jim ne more ničesar nuditi in zato ne morejo ničesar izgubiti. Potrebna je temeljita sprememba, globinska transformacija ljudi. Amerikancem na splošno popolnoma nanjka razumevanje, točneje, močno se trudijo, da ne bi razumeli drugih.»

Ameriški credo je v sebi zaključena enota, vsak poseg vanj ga ogroža v celoti. «Črni intelektualci že nekaj let uspešno uničujejo določene aspekte tega creda. To je izredno koristno in pozitivno za vse Amerikance. Navzočnost črncev je zadnje upanje Združenih

držav... Med belimi ameriški intelektualci in manjšinskimi kulturami mora priti do povezave. Se pomembneje pa je, da te manjšine slednjič same stopajo iz mitoloških kadrov, v katere so jih belci tako dolgo zapirali, da bi jih sami definirali in predstavljali. Tako ameriška mitologija povsod poka in razpada. In to je zelo dobro! Resnične kulturne menjave med intelektualci obeh ras za sedaj ni. Toliko je še pristranosti! Treba bi bilo poglobiti prave priložnosti. Črna kultura je zelo visoka, posebno na jugu. Kulturni nivo črncev na njihovih univerzah je, mislim, celo višji kot nivo študentov na Harvardu in Calu. Belci v bistvu ne marajo plačevati cene, ki jo zahteva resnična kultura, ta cena je — kot sami veste — zelo visoka. Črnci, da, ti jo sprejemajo, ti ustvarjajo, ničesar nimajo, kar bi lahko izgubili, kot sem že dejal. In posebno z juga črpajo še vedno veliko moralno energijo.»

Baldwin je izredno nezaupljiv do vsega, kar prihaja s severa, posebno do belih liberalcev. «Radi govore, da se čutijo krive, store pa nič ali skoraj nič. Na jugu in ne na severu se bodo naposled

zares razvili pristni človeški odnosi.»

Baldwin hoče ostati avtentičen pisatelj, zato ne mara upoštevati nobenega dela, ki bi utegnilo vplivati nanj, ki bi lahko spremenilo njegovo vizijo sveta. Zaradi te svoje velike ljubezni do resnice kritizira Albeejev Ameriški sen, delo, ki mu je sicer všeč; «Občutek imaš, da se avtor nikoli ni zavedel, da navsezadnje tudi sam pripada temu mistificiranemu svetu.» V novovalovskem romanu Bellowa vidi še vedno evazijo. Pisatelj, ki ga najbolj ceni, «ker se je edini zares uprl», je Faulkner. «Da, on je poizkusil, čeprav s precizno zadrege in kontradikcij. Naši intelektualci ga zelo cenijo. Faulkner je edini poročevalec globokega juga. Hotel je oživiti jug, njegovo psihologijo, njegove odnose.

Baldwin je tipičen primer prebujene samozavesti črnih intelektualcev, od belcev, ki energično zahtevajo totalno konfrontacijo in voljo za obravnavanje problemov. Le v tej perspektivi so pripravljene srečati se z njimi kot enaki z enakimi. Radi ali neradi bodo belci morali postati njihovi partnerji, njihovi prijatelji. Črna revolucija bo tudi njim v prid.

Sienkiewicz najbolj poznan poljski pisatelj

Sienkiewicz je še vedno najbolj poznan poljski književnik. Iz bibliografije poljske književnosti po svetu je razvidno, da med letoma 1945 in 1961 prav Sienkiewicz prednjači. Njegova dela so v tem razdobju prevedli v 43 jezikov, med drugimi tudi v japonščino, na baškirski in perzijski jezik. Prevodi del tega poljskega književnika štejejo 303 natisov, kar pomeni, da daleč prednjači pred drugimi pisatelji, dramatikami in pesniki Poljske.

Leninove nagrade za mir

Letošnjo Leninovo nagrado za mir je prejel španski književnik Rafaelo Alberti. Ta književnik je že leta 1925 prejel neko domačo literarno nagrado za svojo prvo knjigo z naslovom «Mornar in zemlja». Za časa državljanske vojne se je pridružil komunistični partiji in pozneje se je moral izseliti v Francijo, odkoder je odšel v Ameriko. Sedaj živi v Argentini.

Gorica

Še o fašistu, ki je bil odlikovan za „zasluge“

Podelitev častnega naslova «cavaliere della Repubblica» znanemu goriškemu fašistu (o zadevi smo obširno poročali v prejšnji številki) je povzročila veliko ogorčenje antifašistov na Goriškem. V zvezi s tem imenovanjem je poslanec KPI tovariš Raffaele Franco poslal predsedstvu ministrskega sveta interpelacijo, v kateri vprašuje, na kakšni osnovi je odvetnik Pascoli prejel omenjeno odlikovanje. Tovariš Franco pripominja v svoji interpelaciji, da je bil odlikovanec Pascoli fašist, da je po letu 1943 vstopil kot prostovolec v vojsko takojimenovalne salojske fašistične republike in da je danes eden izmed najvidnejših voditeljev goriške misovske podružnice. Kot goriški občinski svetovavec je Pascoli večkrat v prezirljivem tonu govoril o ustanovah italijanske republike in odporništvu ter celo o sedanjem republiškem predsedniku. Na koncu interpelacije tovariš Franco vprašuje: kakšne zasluge za republiko, ki je sad odporništvu in ki temelji na demokratični ustavi naj bi torej imel odv. Pascoli?

Poslanec R. Franco za zanima za probleme tovarne SAFOG

Poslanec Raffaele Franco je poslal ministru za državne zadeve interpelacijo, v kateri vprašuje kakšne ukrepe namerava sprejeti za zagotovitev nadaljnega obstoja goriškega podjetja SAFOG. Kot je znano je omenjeno industrijsko podjetje v krizi in je zato skrčilo delovni urnik.

Nov sedež KPI v Krminu

Tovariši v Krminu so prejšnjo nedeljo otvorili novi sedež. Sedež so uredili s prostovoljnimi delom. Otvoritve so se udeležili številni tovariši. Prisotne so bile tudi delegacije PSI, PSIUP in PSDI.

Smrt uglednega tovariša

28. julija letos je umrl tovariš Perco iz Ločnika. Pokojni je spadal v vrste najdoslednejših borcev za demokracijo in socializem. Sodeloval je tudi v znameniti delavski stavki v Trstu leta 1902. Leta 1919 so ga bili obsodili na smrt. Kasne-

je je sodišče ugotovilo, da je bila obsodba izrečena na osnovi krivih pričevanj ter ga oprostilo. Leta 1921 je bil med prvimi tovariši na Goriškem, ki so vstopili v KPI. Za časa fašizma je bil petinštiridesetkrat aretiran ter končno obsojen na konfinacijo. Leta 1943 je bil med prvimi organizatorji odporništvu. Nacistom, ki so mu bili za petami, je ubežal ter se pridružil partizanom. Odšel je v Umbrio, kjer je sodeloval v odporništvu do konca vojne.

Vpisovanje v srednjo šolo

Ravnateljstvo Nižje srednje šole v Gorici, sporoča, da vpisovanje v 2. in 3. razred traja nepreklicno do 25. septembra.

Istočasno sporoča, da so se pravni izpiti pričeli 1. septembra po vrstnem redu kakor je bil določen.

Nov hotel v Gorici

V Gorici so pred kratkim otvorili nov hotel «Transalpina». Hotel stoji na meji med Italijo in Jugoslavijo. Je sodobno urejen in bo služil številnim turistom, ki prihajajo na mejo.

Uspešna akcija za širjenje „Dela“ v sovodenjski občini

Prejšnji teden sta dva naša tovariša obiskala vasi v občini Sovodnje z namenom, da pridobita nove naročnike «Dela». Uspeh njunega obiska je bil zelo uspešen. V treh dneh sta pridobila 21 novih naročnikov. Seveda akcija še ni končana. Tovariši bodo obiskali še druge kraje, kjer so prav tako možnosti za pridobitev novih naročnikov.

Sovodenjski občani so tovariša prijazno sprejeli ter pokazali zanimanje za glasilo, ki zlasti zadnje čase posveča več prostora problemom goriške pokrajine.

Izkušnje v sovodenjski občini so še enkrat pokazale, da obstoja mnogo možnosti za nadaljnje širjenje «Dela». To je lahko v vzpodbudo tudi drugim tovarišem, zlasti v tistih krajih, kjer «Dela» še ne prodajajo. Predvsem naj bi to bilo v vzpodbudo tovarišem v Števerjanu, kjer so perspektive za širjenje našega lista ugodne.

Tudi tovariši v Doberdolu, Krminu in v Gorici so se obvezali, da bodo v mesecu komunističnega tiska našli nove naročnike «Dela».

Prispevajte za komunistični tisk

25. septembra se zaključijo vpisovanje v slovenske srednje šole. Ne čakajte do zadnjega dne. Ako še niste vpisali svojih otrok v slovenske šole, storite to še danes.

Trst

Prispevki za naš tisk

V počastitev spomina pokojnega tovariša Hilarija Zidariča daruje sekcija KPI v Šempolaju 3.800 lir za komunistični tisk.

V počastitev spomina nepozabnega moža, ki je pred kratkim preminul daruje Marija Jurkič 5.000 lir za «Delo».

V počastitev spomina pokojne žene in matere darujeta Franc in Milko Černjava iz Gabrovca 2.000 lir za «Delo».

Vsem darovavcem najlepša hvala.

Moški pevski zbor «Valentin Vodnik iz Doline, ki je nastopil na festivalu «Dela» v Dolini v nedeljo 8. avgusta popoldne. Zbor vodi prof. Ignacij Ota

Goriškega popotnika zapiski

1 - 6 - 7; 1 - 6 - 7... te številke se mi v glavi vrte in brnijo ko stojim pred (ne, dragi čitatelji niso številke leta) goriško občino in opazujem pajka, ki nemoteno prede svojo mrežo v dvorani, moral bi reči novi dvorani občinskega sveta. Namreč v tej dvorani še ni bilo prvega zasedanja novoizvoljenega občinskega sveta iz vzrokov, ki jih že vse goriški vrabci čivkajo po strehah. Volitve za volitvami so vztrajno majale stolček one vladavine, ki je vrsto let neovirano izvajala svoj monopol nad goriško občinsko upravo.

Da, skoro bi pozabil povedati, da 167 je število znanega zakona, ki marsikateremu od modrih občinskih mož ne dovoljuje mirnega spanja. Z druge strani pa naši vrtnarji si predstavljajo te številke kot zaporedna nadstropja nebotičnikov, ki bodo zrasla namesto zelenjave na poljih okrog Gorice, toda samo v smeri proti Sv. Roku in Štandrežu. 1 pomeni prvo nadstropje, 6 zadnje nadstropje in 7 zelenjavni vrt na vrh nebotičnika.

Dodati bi bilo treba tudi, da je stari občinski svet že na svoji zadnji seji dal mandat novemu in mu prepustil vsako rešitev teh odprtih vprašanj, da ravno okoli tega zakona bo zelo gotovo še mnogo govorjenja in tudi praznih obljub, kot so že bile.

O pisanju „Katoliškega glasa“

Manjšinski Pavliha se je spet oglasil... Tako bi lahko rekli skoraj ob vsakem izidu lista, ki se imenuje «Katoliški glas». Toda zadeva je preresna, da bi jo kar tako likvidirali.

Dejstvo je namreč, da je na splošno pisanje KG, kakor tudi delo nekaterih organizacij, ki so v sklopu katoliškega tabora, usmerjeno predvsem v grobo protikomunistično gonjo, vztrajno klevetanje osvobodilnega boja ter povečevanje kolaboracionističnih elementov in formacij bele garde.

KG nas v zadnji številki poučuje, da je «katoliški» list, to se pravi, da bo širil in pojasnjeval resnico, kot jo uči katoliška cerkev.

KG piše, da «hoče primorsko ljudstvo vzgajati v resničnem krščanskem duhu». Toda to ne drži in laž bije v oči. Čudno pa je le, da tega nekateri nočejo videti.

In če govorimo o primorskih katoličanih, o njihovi vesti in zavesti, ne moremo mimo spomina na nekatere duhovnike, preproste ljudske pastirje, ki so znali pokazati pravo pot v času vojne, ko so se drugi cerkveni dostojanstveniki udingjali črnemu in rjavemu zverinstvu in v imenu sovraštva do socialne borbe delavskega razreda

odobravali — in ne samo odobravalj — klanje med ljudmi.

Kaj naj bi dejal k pisanju KG pokojni borštanski župnik Malalan, ki je znal pokazati vaškim fantom pot k partizanom, ali pokojni katarinski župnik Piščanc, ki je v Dachauu izpričal vse to, čemur se danes KG zoperstavlja?

Danes govorimo o dialogu med marksisti in katoličani, med delavci različnih mišljenj, zato, da bi se dalo v medsebojnem strpnem ozračju, v tesnem sodelovanju postaviti temelje boljšemu in pravičnejšemu družbenemu redu. Danes govorimo o skupni borbi delavskega in katoliškega gibanja za mir, pomoč zaostalim narodom, odpravo rasne diskriminacije in pri nas za dosego manjšinskih pravic. Ali moramo iskati enotnosti z ljudmi in organizacijami, ki so prepojene z inkvizitorskim srednjeveškim mišljenjem in z ljudmi, ki tem sledijo kakor ovčice, ker jih je sram pogledati resnici v oči?

Tu se postavlja težko vprašanje odgovornosti.

Pisanje KG pomeni jasno politično izbiro enega dela slovenskega katoliškega gibanja in ta izbira je v besnem sovraštvu do osvobodilnega boja. To je izbira povezave z izbeglicami v Buenos Airesu in Münchenu, v ZDA in tistih, ki se zbirajo okoli takojimenovalne «Svobodne Slovenije». Pisanje KG pomeni jasno izbiro Francovega tina v nasprotju z nauki enciklike «Pacem in terris», ki jo je objavil pokojni Janez XXIII in z njegovimi koncilskimi idejami. Pomeni končno izbiro tesne povezave interesov katolištva z interesi lokalne, italijanske in mednarodne reakcije v borbi proti pravični stvari delavskega razreda in vseh nanrednih ter miroljubnih sil na svetu.

Odgovornost stoji tudi pred slovenskimi katoličani, ki ta list kupejo, ga berejo in tudi podpirajo. Stojijo pred tistimi, ki sledijo organizacijam in nobudan teh ljudi. Srednje poti ni.

Velik del odgovornosti pade tudi na tiste zaveznike teh «katoličanov», ki z njimi sodelujejo v «Slovenski skupnosti», ki pravi, da je antifašistična in ki proslavlja padle v osvobodilni vojni.

St. S.

Še o nevšečnostih na openskem tramvaju

V zvezi s člankom o openskem tramvaju, ki je bil objavljen v «Delu» dne 6. avgusta, nam je tramvajška direkcija poslala dopis, v katerem deloma odklanja odgovornost za nekatere nevšečnosti, ki jih doživljajo tramvajski potniki. Iz dopisa sledi, kot da bi bilo v našem članku kakšno namigovanje, da tramvajsko osebje ne izpolnjuje vseh dolžnosti do potnikov. Podčrtati želimo, da nam ni nikoli prišlo na misel kaj podobnega. Tako kot tisoči potnikov imamo tudi mi priliko vsak dan ugotoviti, da je obnašanje osebja, ki vrši svojo službo na tramvajskih vozovih, pohvale vredno.

Pripominjamo, da nas opravičevanje direkcije za nekatere nevšečnosti prav nič ne prepriča. Dejstva jasno govore. Nevšečno čakanje na križiščih se dogaja vsak dan. To se dogaja zlasti na postajališču v Spodnji Škorklji. Če bi bil vozni red nekoliko prilagojen okoliščinam, bi tisto nepotrebno čakanje obdadlo.

To, kar smo zapisali glede premičnega urnika na odhodni postaji na Oberdanovem trgu velja. Na ti-

Zaradi tehničnih težav je tržaška kronika omejena. Prosimo za razumevanje. Uredništvo

stem okencu, kjer je bil nekoč premični urnik, je še vedno pritrjen bel pisemski papir. Glede urnika odhodov avtobusov, ki nadomeščajo tramvaj v jutranjih urah pa pripominjamo: urnik je tako kompliciran, da ga ne morejo vsi potniki razumeti tudi zato, ker je pisan samo v italijanščini.

Poglavje zase je problem stranišča na odhodni postaji na Opčinah. Tramvajška direkcija trdi, da po zakonu ni dolžna skrbeti za vzdrževanje stranišča. Menimo, da je vsako sklicevanje na zakon povsem neumestno. Dejstvo je, da je na postaji stranišče potrebno ne glede na to, kaj pravi zakon o tem. In dejstvo je tudi, da je danes omenjeno stranišče tako, da se človeku gabi, Pod vsako kritiko pa je, da so ženske prisiljene posluževati se stranišča namenjenega moškim! Mislimo, da je o tem povsem nepotreben vsak nadaljnji komentar!

POPRAVEK

V uvodniku prejšnje številke je bila v drugem stolpcu napaka. Pravilno se glasi: Stranke levega centra so zavrnille apel o enotnosti protifašističnih sil, ki so ga objavili komunisti.

Prosimo, da nam oprostite.

Ob priliki sredipoletnih počitnic (Velikišmaren) je potovalo čez meje ne prehode Rdeča hiša, Solkan in Šempeter pri Gorici izredno dosti italijanskih in jugoslovanskih državljanov. Samo v dneh 14. in 15. avgusta so našli več kot 37.000 prehodov. To je še en dokaz kako nujno potreben je novi mejni prehod v ulici Sv. Gabrijela v Gorici, ki bi zmanjšal razdaljo med Gorico in Novo Gorico ter istočasno občutno razbremenil prehod zlasti pri Rdeči hiši. Kot je znano, se je o tem vprašanju že mnogo govorilo in pisalo. Tudi KPI v Gorici je napravila potrebne korake za odpretje omenjenega prehoda, toda — kot kaže — je zadeva obtičala na mrtvi točki